

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรของหมอพื้นบ้าน

จังหวัดสงขลา และสตูล

คณะผู้วิจัย

รศ.ดร.สนั่น สุภธีรสกุล

เกศริน มณีนูน

จุฬา วิริยะบุบผา

อรพรรณ สกุตแก้ว

วิภาวดี ชำนาญ

เดือนดี กาญจน์มพะ

คณะกรรมการแพทย์แผนไทย

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้ประจำปี 2549-2550

หัวข้อวิจัย : ภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรของหมอพื้นบ้าน จังหวัดสงขลา และสตูล

คณะผู้วิจัย

รศ.ดร.สนั่น สุภธีรสกุล
 เกศริน มณีขุน
 จุฬา วิริยะนุบผา
 อรพรรณ สกุลแก้ว
 วิภาวดี ชำนาญ
 เดือนดี กาญจนัมพะ

หน่วยงาน : คณะการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

การศึกษาเพื่อรวบรวมภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรและคำรับยาของหมอพื้นบ้าน จำนวน 9 คน ที่อาศัยอยู่ในอำเภอควนเนียง อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา และอำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล คัดเลือกจากคำแนะนำของอาจารย์สรศักดิ์ อัสโคตร อดีตนายกสมาคมแพทย์พื้นบ้านภาคใต้ เก็บข้อมูลโดยอาศัยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยใช้แบบสอบถาม การบันทึกเทป และการร่วมเก็บตัวอย่างสมุนไพรกับหมอพื้นบ้าน

ผลการศึกษาพบว่า ความชำนาญในการรักษาของหมอพื้นบ้าน เกิดจากความสนใจในกลุ่มโรคของตัวหมอพื้นบ้านและชนิดโรคที่ผู้ป่วยมาพบหมอเป็นประจำ ส่วนขั้นตอนการตรวจรักษาคือการซักประวัติ การตรวจร่างกาย การสังเกตลักษณะอาการ การคำนวณธาตุเจ้าเรือน การอธิบายเกี่ยวกับอาการป่วยให้ผู้ป่วยรับทราบ และท้ายสุดคือการให้การรักษา โดยอาจเป็นการให้ผู้ป่วยทานยาสมุนไพร หรือการแนะนำให้เปลี่ยนแปลงลักษณะการกินอยู่ หรืออาจใช้การนวดรักษาโรค ซึ่งก็แล้วแต่ชนิดโรคและอาการของผู้ป่วยแต่ละราย

ส่วนคำรับยาที่สามารถรวบรวมได้ในการศึกษานี้มีจำนวน 306 คำรับ ครอบคลุมกลุ่มโรค 13 โรค โดยสมุนไพรที่ระบุอยู่ในคำรับยาเป็นสมุนไพรที่หมอพื้นบ้านสามารถเก็บได้เองจากธรรมชาติ จำนวน 207 ชนิด 170 สกุล และ 85 วงศ์

จากการรวบรวมปัญญาครั้งนี้ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับทัศนคติการรักษาโรคตามวิถีไทย หลักการใช้สมุนไพรของหมอพื้นบ้าน ซึ่งข้อมูลนี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำไปใช้ในการศึกษาและพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านต่อไปในอนาคต